

1272 m, Lisina 1185 m, Tratenik 1243 m, Snežnik 1796 m in Nanos 1261 m. Kakor kristali se v daljavi niza venec Kamniških in Julijskih Alp in Tirolskih gora. Trst se le delno vidi, ker je za hribom. Postane pa tudi popolnoma razumljivo, zakaj je mecen našega Primoža Trubarja, tržaški škof Peter Bonomo v spomenici avstrijskemu cesarju že leta 1518 zapisal: Trst je predzidje Kranjske in njeno najnaravnejše izhodišče na morje.³ Slavnik je najlepši planinski razglednik in obmorski svetilnik, planincem gora in brodarjem morja. Graditelji so na lepem primernem prostoru postavili to novo zibelko planinstva. Na Slavniku uživaš gore in morje. Ko smo se naužili izredne lepote na Slavniku, smo z upanjem, da se še vrnemo, krenili po kolovozni poti med valovitimi grebeni proti Kozini. Vsepovsod vlada gorski mir, nikjer žive duše. Na sredi poti pa nam le pride nasproti možakar s koso na rami, ki ga povprašamo za pot. Res smo po treh urah hoje od kože prišli tudi v Kozino oz. Hrpelje. Na vlakcu smo si zaželeli, da bi si ogledali še Škocjansko jamo. Zato smo v Divači izstopili, ter po uri pešačenja po bližnjici prišli v Matavun, kjer smo dobili vodnika za v jamo.

Po celodnevni turi se nam je zahotelo prijetnega počitka. Dobili smo ga v hotelu v Divači. Drugi dan je pihala kraška burja s hitrostjo 100 km. Za ture ni bilo več primerno. Burja nas je odnesla proti domu.

Kdor hoče uživati gore, morje in čudo podzemlja, naj gre v Škocjansko jamo in na Slavnik.

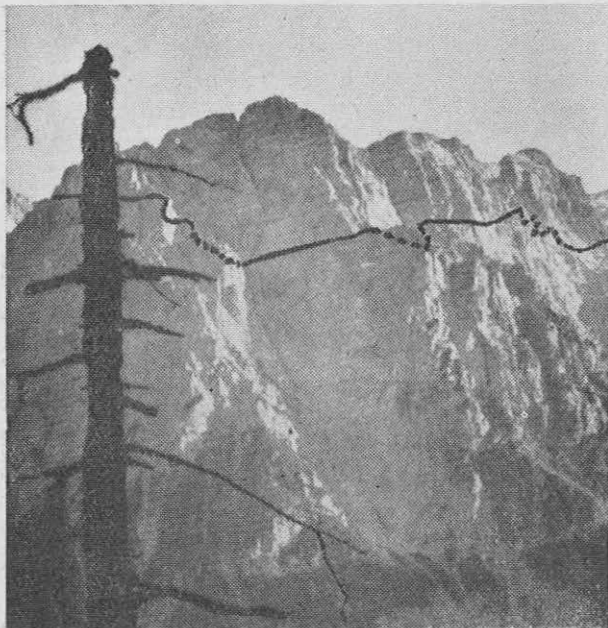
Cmirove police

STANKO KLINAR

V naših bližnjih Julijcih je nekaj kilometrov dolgih stenskih masivov, v katerih prehajajo stene posameznih gora ali vrhov brez vidnejšega presledka druga v drugo. Tak masiv poteka od obeh Mojstrovk mimo Travnika do Jalovčevega kuloarja (blizu 5 km), drug, podoben, le mnogo bolj razgiban zaradi ostrih vrhov je nad Krnico, od Kriške stene mimo Gamzovca, Rogljice, Rakove špice do Škrlatice in še naprej mimo Rokava do Oltarja (preko 4,5 km), navidez ponižnejši je nad Krmo: oba Dražka vrhova s Toscem (preko 3 km), a najveličastnejši po svojih oblikah in prvi po svoji dolžini in višini je Triglavski nad Vrti. S 3 km dolgo Triglavsko steno se namreč veže preko Praga Cmir s svojo severozapadno steno, ki preko severnega raza Nad Kuhinjo špico preide v severovzhodno steno, tako da celotno ostenje od krnice za Cmirom do Luknje (1758 m) meri preko 6 km. Zadnji omenjeni stenski orjak pa se mimo vseh odlikuje tudi po tem, da je skoz in skoz opasan s krasnimi policami.

Nič ni lepšega, kot vdajati se omamnim načrtom o prečenju takega ostenja, o tem, kako bi z enim samim obiskom posegel v vse velikanove kotičke od enega kraja do drugega, kako bi v eno samo pot zilil največjo mero lepote, ki jo je moč izvabiti gori. Ko sestavlja človek načrt za novo smer, plava v sladkih utvarah pričakovanja in to je čudovito! Sladkost spočetja leži v tem pričakovanju in želja, da se rodi nekaj močnega, zdravega, fantovskega. Uresničitev načrta je le zaključni štadij, le terminacija in zunanji dokaz tistega najglobljega hrepenenja, ki mu v vsakdanjem govoru pravimo želja po spoznanju gora, težnja po športnem udejstvovanju, in iz katerega se rode teorije o etiki ali celo o estetiki.

³ stran 59.

Cmirove police

Foto Klinar

Tako hrepenenje je gnalo skalaše v Triglavsko steno in od l. 1931 imamo v Zlatorogovih policah — zaradi njihove izredne dolžine, ki razkriva večino znamenitosti stene, in čudovite panorame — edinstveno smer. Naravna je misel, da naj bi doživel še Cmir podobno prečenje in bi bil s tem z eno samo orjaško smerjo povezan celoten sistem. Zveza med Cmirom in Triglavom naj bi potekala nekaj časa po Tominškovi poti in se na pripravnem kraju odcepila proti vstopu Zlatorogovih polic. Na vzhodu naj bi smer potekala krog in krog Nad Kuhinjo špice in se končala nekje v krnici za Cmirom. Na ta način bi bile povezane vse navpične smeri v ostenju in vsaka bi k pestrosti poti prispevala svoje najznačilnejše ali vsaj nekaj svojega najlepšega. »Cmirove police« — tako smo poimenovali smer potem, ko je stopila iz kalnih voda naših želja in načrtov na realna tla Cmirove stene — so resnično vsota najlepšega, kar nudijo posamezne samostojne smeri.

Pri sestavljanju načrta za prečenje tako razsežne stene sem se skoraj malo zdrznil. Kako tudi ne, ko sem pa v velikanu pred sabo ta hip spoznal tujca! Obema, Pavlu in meni, ni veliko koristilo, da sva poznala steno v zapadnem delu, kjer sva si pred dvema letoma utrla pot preko značilnih belih plati, vidnih od Aljaževega doma. Težave, tako se nama je zdelo, naju čakajo v Kuhinji in v severovzhodni steni in treba je bilo preplezati Jugovo smer ter raz Nad Kuhinjo špice, da se razgledava po neznančevem bogastvu in gostoljubnosti. Če bi ga kar takoj hotela obseči po policah od enega konca do drugega, bi naju utegnil zapeljati v kak trd kotic in mimogrede prikleniti za eno noč na svoje mrzle sklade.

Neke sobote v zgodnjem septembru sem skočil v Za Cmir, da bi pregledal izstope (prečiti sva sklenila od Tominškove poti proti vzhodu), pa med odlomljenimi, visečimi skladi nisem našel ničesar, kar naj bi v lepem stilu zaključilo novo smer. Vrnil sem se praznih rok, z občutkom nezaželenega zaplečkarja. Že kar pri prvem pogledu neveseli izsledki! Ali je pametno vbadati se

s prehodi čez vse prostrano ostenje, če se pa ne bo dalo dostojno izstopiti? Pozabil pa sem, da je gora v vsakem oziru, predvsem v moralnem, nad človekom, v strukturi svoje zgradbe in v raznolikosti skozi letne in dnevne čase bolj domiselna od človekove fantazije. In kako skromna nagrada čaka snubca, ki se le malo ali skoraj nič ne potruji. Naslednji dan je vstajalo prelepo nedeljsko jutro. S Pavlom sva počivala na onem značilnem zobatem grebenčku sredi Jugove smeri in se razgledovala po Triglavu in njegovi soseski. V enem samem, skoraj dvatisočmetrskem vzponu planejo donebesni giganti iz Vrat, da se oko zaman prizadeva, da bi jih z enim pogledom obseglo od podnožja do temena. Kot da so hkrati rasli iz tal, ko sva lezla v strmino. Čudovit je pogled proti zahodu, kjer sega nebo globoko med lene Pihavčeve boke in stolpičje Plemenic: tod je okno v trentarski svet in k Zapadnim Julijcem; odeti so v tenko, prozorno meglico, ki plava nekje daleč v opojni globini obzorja. Ta dežela je kot pravljica, ki nas pelje v čarobne kraje za devetimi gorami. In na onem bregu doline obrisi nasekanih vrhov in grebenov, lahkotnih kot ptičja perot. Tisoč metrov pod nogami mehki gozdovi, ki valove po dolini in se bijejo — razredčeni in zdesetkovani — s skalno strmaljo. Rovti v njihovem zavetju — okrogle travnate jase s hlevi in svislimi — se vrste kot orjaške markacije do Aljaževega doma. Ves domač se vidi svet od zgoraj, ves kristalen kot starodavna povest, vreden velike ljubezni.

Tu sva sestavila načrt za prečenje. Stena je namreč iz Jugove smeri tako pregledna, da sva opustila turo čez severni raz Nad Kuhinjo in sklenila, da prvi ponovni obisk v to steno že velja novi smeri. Sredi zapadnega stebra se pri značilnem grebenčku odcepi gamsja steza po policah v Kuhinjo in tod sva odkrila edini naravni prehod v ta ogromni kotel pod strmimi prepadi. Ven držijo spet široke grede na severni raz nad Kuhinjo špice. Naprej proti izstopu se stena umakne za raz in se od tod ne vidi, a vedel sem od sobotnega obiska, da bova morala tam malo više v položno severovzhodno pleče, ki se tako lepo kaže proti Mojstrani. Tam bi prečke tekle precej visoko, vendar ne pretirano, saj je vrhnji del stene zaradi perspektive videti krajši, kot je v resnici. V duhu sem videl zvezo od tod na široko rušnato ramo, ki se kot mogočna terasa proži v Za Cmir in se poda aristokratskemu vrhu kot kraljevski hermelin. S tem bi izstopila kakih tri sto metrov pod vrhom, pod značilnim »oklepom« Cmirovih južnih plati. (Kasneje pa sva zaradi megle morala izstopiti malo više). — Tu je veljalo premisliti še pot od Tominškove poti do zapadnega stebra. Stala sva na tako razglednem mestu, da sva se na mah odločila za vstop pri nekdanjem Oknu, a nadaljna smer naju je stavila pred dilemo; direktno prečenje bi kmalu postalo silno izpostavljeno in sploh dvomljivo, a če ostaneva zvesta načelu naravnih in ne s tegi in škripci izsiljenih prehodov, bo utrpela smer močno krivuljo navzgor.

Nekaj dni za tem, ko sva skovala svoje sončne načrte v zapadnem steburu, sva jih šla preizkusit. Široke gredine so se vrstile v lepi ravni črti kakih dve sto metrov, tu pa sva se navpične in deloma prevesne stene zares ognila po grapastih kaminih, ki sva jih ogledovala že pri vstopu, in sva s tem dovolila novi smeri občutno vijugo navzgor. A kaj kmalu sva bila pri onem zobatem grebenčku v zapadnem steburu, kjer sva prejšnjo nedeljo uživala čudovit razgled. In to, da se da po ovinku hitreje priti, je tudi nekaj, sva si mislila.

Pavel je še vedno rahlo dvomil o iskrenosti gamsje steze, ki se tako lepo sledi proti Kuhinji, jaz pa sem menil, če gamsi tod hodijo, kaj naj bi naju skrbelo in njegovih pomislov nisem več resno jemal. Toda nazadnje je bilo

Pod vrhom zahodnega stebra, ki je videti od Aljaževega doma kot vrh Cmíra. Panoramo tvorijo od leve na desno Dolkova in Rakova špica, škrlatica, Spodnji in Visoki Rokar ter Oltar

le res, da so naju učili gamsi spoštovanja do svojih steza. Po razbiti, »mehki« in zračni polički sva se priplazila iz grape na zagruščeno gredino. Gamsi! Ne bi bil verjel, da pridejo tod čez, če ne bi šel sam po njihovih sledeh. In to je prav njihov pristop v Kuhinjo, saj se čez nekaj metrov na gruščnati gredi steza spet pokaže! Navzgor raste petstometerska nedotaknjena stena Nad Kuhinjo špice, v obliki obrnjenega trikotnika, ki se proti vrhu grozljivo širi in z zapadnim in severnim stebrom oklepa Kuhinjo tako tesno, da je le severno obzorje na Rokavskih grebenih nekoliko bolj odmaknjeno. Tako je mrk in resen ta kot, vase zaprt in grozljiv.

Od nekdanjega Okna na Tominškovi poti do Kuhinje sva rabila okrog štiri ure. Stena je zahtevala samo orientacije in z le-to sva bila od zadnje nedelje dobra prijatelja. Bolj trda je bila le okrog severnega raza in po severovzhodni steni, ker se megla ni hotela dovolj hitro klati. Zato nisva iskala nižjega izstopa, ampak sva na pripravnem kraju zavila v Cmírov hrbet, ki v zagruščenih in odlomljenih plateg visi proti Vrbanovi špici.

Megla je bila črna in negibna, kot bi v melanholični kontemplaciji za nekom žalovala. Ko sva se na meliščih v Za Cmíru izmočala iz njenih mehkih vezi, je bilo najino razpoloženje njenemu močno podobno. Sumljiva ravnodušnost nama je čepela v dušah. Zaradi težav verjetno, ki so neprecenljiv vir navdušenja in planinske samozavesti, a sva nanje le na dveh kratkih mestih naletela. Mislila sva, da bodo Cmírove police Zlatorogovim enakovredne in, ker naju niso mogle zadovoljiti v tolikšni meri, kot sva pričakovala, naju je premagala malodušnost.

Vendar pa sva se hudo varala. Kadar človek tiplje skozi meglo, le redkokdaj govori o lepotah in veselju. Končala sva vendar pot, ki drži krog svetlih razov in razglednih stebrov ter skozi zaprte grape in temačne krnice, zdaj v soncu in pripeki, zdaj skozi ledeni hlad večnega snega, a se je iztekla tisti dan mimo najinih računov v temi opoldanske megle. Resnično, doživetja pridejo za človekom in so mu hrana in vzpodbuda za nadaljnjo podjetnost. In če Cmirove police v plezalskem oziru ne pomenijo mnogo ali v ekstremističnem pojmovanju nemara celo nič, so vendar krasna višinska pot krog in krog Cmira. Več tukaj tudi nisva mislila doseči.

Poleg takih subjektivnih občutij pa imajo Cmirove police pomen v tem, da predstavljajo smer, ki v nekem smislu podaljšuje Zlatorogove police, v tem smislu namreč, da pojmujeemo Triglavsko in Cmirovo steno kot enoten stenski masiv. Taki se nam obe ogromni steni tudi pokažeta, ako ju opazujemo izpod Luknje ali izpod Dolkove Glave. A kljub temu Cmirove police le niso kak privesek ali podaljšek Zlatorogovih polic. Njihova dolžina (2500 m) jim daje vso pravico samostojne smeri.

Naravni prehodi v Cmiru potekajo takole:

Tik pred nekdanjim Oknom na Tominškovi poti po zelenem žlebu levo nazgor na rob grape. Nekaj metrov navzgor in po širokih gredinah 200 m proti vzhodu do značilne vrste grapastih kaminov, ki potekajo v levo navzgor. Še skozi dve vrsti kaminov do gredastega dela stene. Po policah 50 m proti vzhodu, nato sestop 100 m po skrotastem terenu nad stolpom do široke, z rušicami porasle police, ki drži v grapo. Sestop po grapi 50 m in naprej po skrotastem terenu še 50 m. Povprek do daleč vidnega zobatega grebenčka v Jugovi smeri, od koder je mogoče slediti gamsjo stezo v Kuhinjo. Na mestu, kjer se odpre pogled v Kuhinjo, stoji možic. Prehod iz grape na gredino v Kuhinji omogoča težavna, krušljiva in zračna, vendar kratka prečka (4 m). Čez drugo grapo in po policah na severni raz Nad Kuhinjo špice in po njem nekaj časa navzgor. Pod navpičnim delom raza (možic) v levo (kakih 70 m nad izrazito glavo v severnem razu) in povprek čez severovzh. steno krog več robov do značilne prižnice v jugovzh. rebro (možic). Po rebro navzgor in še dalje v levo čez skrotje, prodišča in strme stopnje v krnico Za Cmirom.

Ocena: II, z mesti III v kaminih in v Kuhinji:

Čas: 6 ur.

Dolžina smeri: 2500 m.

Vzpon izvršila 13. sept. 1956 Pavel Baloh in Stanko Klinar iz Mojstrane.

Spomini na poletje

VALENTIN CUNDRIC

*Včasih moj spomin
zaide za pobeglo ptico k barju,
pa tam ni več veselih dni,
megla se dviga v težkem kolobarju
nad najine poti.*

*In ločje pod stopinjo mojo
se ne zgane, mrtvo spi —
pogreznjeno v samoto svojo,
pobrateno s sivino dolgočasnih dni...*